Paula Tiittala, HYT/TUTO

Covid-19-epidemiatilanne Suomessa

Covid-19 on heinäkuusta 2023 alkaen luokiteltu valvottavaksi tartuntataudiksi samalla kun pandemian aiheuttanut uusi koronavirus SARS-CoV-2 poistettiin yleisvaarallisten tartuntatautien luettelosta. WHO ei enää luokittele koronavirusta kansainväliseksi kansanterveysuhaksi.

Rokotukset ovat tehokkain keino suojautua vakavalta covid-19-taudilta. Suositusten mukaisesta rokotussuojasta huolehtiminen on jatkossakin tärkeää. Virusmuunnosten esiintymisen ja koronan aiheuttaman sairastavuuden seurantaa jatketaan edelleen ja toimenpiteitä tartuntojen torjumiseksi voidaan tehostaa, jos tautitaakka lisääntyy. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ylläpitää ajankohtaista tilannetietoa koronavirustilanteesta ja ohjeistaa muun muassa sosiaalihuollon ja terveydenhoidon toimintayksikköjä tartuntojen torjunnasta osana muuta hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaa.

Tautitapausten ilmaantuvuus

Suomessa on todettu koko koronavirusepidemian aikana kaikkiaan lähes 1,5 miljoonaa laboratoriovarmistettua covid-19-tautitapausta. Edeltävän viikon aikana (9.–15.11.2023) raportoitiin yhteensä 4 176 tapausta. [1]

Kahden viimeisen seurantaviikon aikana (30.10.–12.11.2023, viikot 44–45) todettujen tapausten ilmaantuvuus oli 123 tapausta/14 vrk/100 000 asukasta. Edeltävien kahden viikon aikana (23.10.–8.11.2023) todettujen tapausten ilmaantuvuus oli 97 tapausta/14 vrk/100 000 asukasta. Tapausilmaantuvuus vaihtelee alueellisesti: viikoilla 43–44 ilmaantuvuus oli suurin Kainuun (279), Satakunnan (256) ja Etelä-Karjalan (253) alueilla. Pienin ilmaantuvuus havaittiin puolestaan Lapin (21), Vaasan (46) sekä Länsi-Pohjan ja Kanta-Hämeen (molemmissa 65) alueilla.

Laboratoriovarmistettujen tartuntojen määrä ei kuvaa täysin todellista tartuntojen määrää, sillä laboratoriotestejä suositellaan vain tietyille väestöryhmille. Tällä hetkellä THL suosittelee covid-19-testiä riskiryhmille, raskaana oleville, sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille sekä potilaille, joilla on vakavia oireita[2]. Hyvinvointialueet ohjeistavat testauskäytännöistä paikallisen tilanteen mukaan.

Jätevesiseuranta mahdollistaa testausaktiviteetista riippumattoman väestössä kiertävän virusmäärän arvioinnin. Koronaviruksen RNA-määrä jätevesissä yhdeksän puhdistamon alueella yhteensä on syyskuun lopusta alkaen ollut nousussa. [3] Viruskuorman kasvu sekä suurentunut ilmaantuvuus selittyvät covid-19-epidemian kausittaisvaihtelulla. Edellinen tapausmäärän hetkellinen lisääntyminen havaittiin huhti–toukokuussa 2023.

Koronaviruksen muuntuminen

THL seuraa koronavirusvariantteja sairaalahoitoon joutuneiden potilaiden näytteistä sekä jätevesinäytteistä. Suomessa syksyn aikana potilailta sekvensoiduista SARS-CoV-2 viruksista yli 90 prosenttia on XBB-rekombinanttiperheen viruksia, joista lokakuussa yleisimmin havaitut olivat EG.5 alalinjasta polveutuvat

[1] THL. Koronatapaukset, sairaalahoidon tarve ja kuolemat. Tilanne 16.11.2023. Viitattu 16.11.2023. Saatavilla: https://www.thl.fi/episeuranta/tautitapaukset/koronakartta.html
[2] THL. Toimenpideohje SARS-CoV-2 koronavirustartuntojen torjumiseksi terveydenhuollossa. Päivitetty 13.3.2023. Saatavilla: https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-sars-cov-2/toimenpideohje-sars-cov-2-koronavirustartuntojen-torjumiseksi-terveydenhuollossa.
[3] THL. Koronaviruksen jätevesiseurannan viikkoraportti. Viitattu 16.11.2023. Saatavilla: https://www.thl.fi/episeuranta/jatevesi/jatevesiseuranta_viikkoraportti.html

virukset noin 60 prosentin osuudella sekä XBB.1.16 alalinjasta polveutuvat virukset noin 15 prosentin osuudella.

Kiertävistä SARS-CoV-2 alalinjoista antigeenisesti eniten poikkeavan BA.2.86 alalinjan viruksia on havaittu Suomessa viikosta 38 (18.–24.9.2023) lähtien. Viime aikoina noin 3 prosenttia sekvensoiduista viruksista on ollut BA.2.86-kantaa. Suomen SARS-CoV-2 genomiseurannan tulokset vastaavat muualla Euroopassa havaittuja varianttitrendejä.

Sairaalahoidon tarve

THL:n valtakunnalliseen hoitoilmoitusrekisteriin perustuvien tietojen mukaan covid-19-taudin vuoksi sairaalahoidossa olevien potilaiden määrä on noussut syyskuun lopulta 140:stä 370 potilaaseen viikossa. Viikolla 43 (23.–29.10.2023) sairaalahoidossa olevista potilaista hieman yli puolet (52 %) oli hoidossa perusterveydenhuollon vuodeosastoilla. Covid-19-taudin vuoksi sairaalaan otettujen potilaiden lukumäärä (alkaneet hoitojaksot) on syyskuun lopulta noussut 115:sta 370 potilaaseen viikossa. Viikolla 43 hieman yli puolet (56 %) hoitojaksoista alkoi erikoissairaanhoidossa. [1]

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet raportoivat 15.11.2023 palveluiden kuormituksesta, joka kohdistuu erityisesti terveydenhuollon päivystyksiin, iäkkäiden kotipalveluihin ja sairaalahoidon jatkohoitopaikkoihin. Useat alueet arvioivat kuormitushuipun olevan jo saavutettu tai ohitettu. Tehohoidon kuormitus covid-19-potilaiden takia hieman kasvanut. Kuormitukseen vaikuttavat ennen kaikkea henkilöstön poissalot sekä lisääntynyt potilasmäärä ja covid-19-tautia potevien osuuden kasvu. Pirkanmaan hyvinvointialue nosti 8.11.2023 valmiustasoaan tehostettuun valmiuteen. Muilla hyvinvointialueilla valmiustasoa ei ole nostettu.

Covid-19-taudin hoitoon on saatavilla suun kautta annosteltava viruslääke (nirmatrelviiri-ritonaviiri, kauppanimi Paxlovid), jolla hoito tulee aloittaa viimeistään viisi vuorokautta oireiden alkamisesta. Valtio rahoitti Paxlovid-lääkevalmisteen keskitettyä hankintaa vuonna 2022, koska valmiste ei ollut saatavilla normaalien hankintakanavien kautta. Keskitetysti hankitut lääkkeet jaettiin hyvinvointialueille käytettäviksi. Kesällä 2023 hyvinvointialueille on ilmoitettu, että he vastaavat jatkossa lääkkeen hankinnasta. Lääkeyritykseltä saadun tiedon perusteella Paxlovid-lääkevalmiste on tullut saataville lääketukkuun 15.11.2023.

Covid-19-rokotukset

Covid-19-rokotusten perussarjan on aikuisväestöstä saanut 84 %. Noin 65 % aikuisista on saanut ensimmäisen tehosteannoksen ja noin 27 % kaksi tehosteannosta. Yli 80-vuotiaista 82 % on saanut kaksi tehosteannosta tai enemmän. [4] Ikääntyneiden ja riskiryhmien syystalven 2023 tehosterokotukset ovat käynnissä hyvinvointialueilla.

THL suosittelee, että koronarokotteen syystalven 2023 tehosteannos annetaan 65 vuotta täyttäneille, 18 vuotta täyttäneille lääketieteellisiin riskiryhmiin kuuluville sekä 12 vuotta täyttäneille voimakkaasti immuunipuutteisille. THL suosittelee, että iäkkäiden ja riskiryhmien tehosterokotteena annettaisiin XBB.1.5-varianttirokotetta. THL suosittelee, että syystalven tehosterokotteet annetaan samaan aikaan kuin influenssarokotteet. Hyvinvointialueet voivat oman harkintansa mukaan aikaistaa kaikkein hauraimpien riskiryhmiin kuuluvien rokotuksia. [5]

[4] THL. Koronarokotusten edistyminen. Tilanne 14.11.2023. Viitattu 16.11.2026. Saatavilla: https://www.thl.fi/episeuranta/rokotukset/koronarokotusten_edistyminen.html.
[5] THL. Tiedote 19.9.2023. THL: Koronarokotteen syystalven 2023 tehosteannokset uudella varianttivalmisteella – hauraimpien ryhmien rokotuksia voidaan aikaistaa. Saatavilla: https://thl.fi/fi/-/thl-koronarokotteen-syystalven-2023-tehosteannokset-uudella-

THL käynnisti tiistaina 7.11.2023 neljän viikon viestintäkampanjan kansalaisille influenssasta. Kampanja tarjoaa tietoa kausi-influenssasta ja -rokotuksista. THL julkaisi tiistaina 7.11. tiedotteen influenssa- ja koronarokotteista.

Rokotteiden saatavuudesta ja riittävyydestä on noussut julkista keskustelua. Rokotteita on tulossa riittävästi kaikille halukkaille. Niitä on otettu hieman lisää ja ne riittävät noin 1,65 miljoonan henkilön rokottamiseen ja tarvittaessa on mahdollista saada enemmänkin annoksia. Edellisellä kaudella tehosteen haki vain noin 50 % (900 000 henkilöä) niistä, joille tehosterokotusta suositeltiin.

Väestön immuunisuoja

Valtaosalla väestöstä on sekä rokotteiden että koronavirustartuntojen seurauksena muodostunutta suojaa vakavaa koronavirustautia vastaan. Väestön vasta-aineiden tason seurannan perusteella kaikkiaan yli 85 prosenttia18–29-vuotiaista ja noin 60 prosenttia 65–85-vuotiaista oli saanut tartunnan omikronaikana kevääseen 2023 mennessä. Sekä rokotteet että tartuntojen ja rokotteiden yhteisvaikutuksen seurauksena muodostuva immuniteetti tuottavat pitkäaikaista, suojaa vakavaa tautia vastaan.[6]

varianttivalmisteella-hauraimpien-ryhmien-rokotuksia-voidaan-aikaistaa?redirect=%2Ffi%2Fweb%2Finfektiotaudit-ja-rokotukset%2Fajankohtaista%2Finfektio-ja-rokotusuutiset

[6] THL työpaperi 2023:30. Koronarokotukset syystalvella 2023 : suositus ja näyttöpohja. Saatavilla: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-137-5.